

Sverige som invandringsland: från fabriksjobb till skydd undan krig

Berättelse

Var femte person är född i ett annat land

Sverige är i dag ett land där en stor del av invånarna är födda någon annanstans. År 2024 var ungefär 21 procent av befolkningen född utomlands, vilket är omkring 2,2 miljoner människor. Det betyder att ungefär var femte person i Sverige är utrikes född. Andelen har ökat under hela 2000-talet. Alla dessa siffror kommer från SCB, Statistiska centralbyrån, som är den myndighet som ansvarar för den officiella statistiken om befolkning och invandring i Sverige.

Olika ord betyder olika saker

När man pratar om det här ämnet är det viktigt att använda orden rätt, eftersom de betyder olika saker i statistiken. "Utrikes född" betyder att en person själv är född i ett annat land. "Utländsk bakgrund" är ett bredare begrepp: det gäller personer som är födda utomlands eller som är födda i Sverige men har två föräldrar som båda är födda utomlands. Eftersom begreppet är bredare är andelen med utländsk bakgrund högre än andelen utrikes födda. Orden ska därför inte blandas ihop, och man ska inte använda en siffra för det ena när man egentligen menar det andra.

Människor som kom för att arbeta

Människor har flyttat till Sverige under lång tid och av olika skäl. Efter andra världskriget behövde landet fler människor som kunde arbeta, eftersom industrin växte snabbt. Under 1950- och 1960-talen var arbetskraftsinvandringen stor, och flest kom från Finland. En viktig förklaring är att det sedan 1954 finns en gemensam nordisk arbetsmarknad. Det betyder att medborgare i de nordiska länderna får bo och arbeta fritt i ett annat nordiskt land, utan särskilt tillstånd. Det gjorde det enkelt för många finländare att komma till Sverige för att jobba. Under 1960-talet kom en stor del av den arbetskraft som kom från länder utanför Norden, särskilt från dåvarande Jugoslavien.

När invandringen ändrade karaktär

År 1972 ändrades politiken. Då stoppades arbetskraftsinvandringen från länder utanför Norden nästan helt. Därefter ändrade invandringen karaktär. Fler kom inte längre i första hand för att arbeta, utan som flyktingar eller som anhöriga till personer som redan bodde i Sverige. En anhörig kan till exempel vara en make, maka eller ett barn. År 2008 gjorde en ny lag det åter möjligt att flytta till Sverige för att arbeta även från länder utanför EU, om man har ett jobberbjudande. På så sätt öppnades arbetskraftsinvandringen igen, men på ett annat sätt än tidigare.

Människor som kom för att söka skydd

Senare har många människor kommit till Sverige för att söka skydd undan krig och fara. Ett särskilt stort år var 2015, då drygt 160 000 personer sökte asyl i Sverige. Det var ett rekordår, och många av dem flydde kriget i Syrien. Att söka asyl betyder att man ber ett land om skydd när man har flytt.

Det är Migrationsverket som prövar ansökningar om asyl och uppehållstillstånd, medan SCB ansvarar för statistiken. Det är värt att minnas att skälen till att människor flyttar är många och olika, och att man bör vara försiktig med att dra för enkla slutsatser om varför enskilda personer har kommit.

Migrationen ändras hela tiden

Hur många som flyttar till och från Sverige, och varifrån de kommer, ändras från år till år. Det är också viktigt att komma ihåg att migration går åt båda hållen: människor flyttar inte bara till Sverige utan också från landet. En stor del av dem som invandrade flyttade senare tillbaka hem, till exempel många av de finska arbetarna. Exakt hur stor del som återvände varierar dock mellan olika källor. I slutet av 2024 var Syrien det vanligaste födelselandet bland utrikes födda, följt av Irak, Finland, Polen och Iran. Finland var tidigare under många år det vanligaste landet. Denna lista ändras varje år, så den som vill ha exakta och aktuella siffror bör alltid kontrollera den senaste statistiken hos SCB.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
invånare	en person som bor i ett land eller en stad
utrikes född	en person som själv är född i ett annat land
utländsk bakgrund	bredare begrepp; gäller även personer födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar
andel	hur stor del något är, ofta angivet i procent
officiell statistik	siffror som en myndighet samlar in och ansvarar för
arbetskraftsinvandring	när människor flyttar till ett land för att arbeta
nordisk arbetsmarknad	gemensam regel sedan 1954 som låter nordbor bo och arbeta fritt i Norden
anhörig	en person i familjen, till exempel make, maka eller barn
jobberbjudande	ett löfte om ett jobb
söka asyl	be ett land om skydd när man har flytt
uppehållstillstånd	ett tillstånd att bo i Sverige en tid eller för alltid
utvandra	flytta från ett land för att bo i ett annat
källa	varifrån en uppgift eller en siffra kommer

Läsförståelsefrågor

1. Hur stor del av Sveriges befolkning var född utomlands år 2024?
 1. Ungefär hälften.
 2. Ungefär 21 procent, alltså ungefär var femte person.
 3. Ungefär 5 procent.
2. Varför kom många människor till Sverige under 1950- och 1960-talen?
 1. För att studera vid universitet.
 2. För att arbeta, bland annat i industrin.
 3. För att de tvingades av andra länder.
3. Vad hände med invandringen efter år 1972?
 1. All invandring upphörde helt.
 2. Arbetskraftsinvandringen från länder utanför Norden stoppades nästan helt, och fler kom i stället som flyktingar eller anhöriga.
 3. Bara personer från Finland fick komma.
4. Vad gör myndigheten Migrationsverket enligt texten?
 1. Ansvarar för all statistik i Sverige.
 2. Prövar ansökningar om asyl och uppehållstillstånd.
 3. Bestämmer hur många barn varje familj får ha.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Andelen utrikes födda har ökat under hela 2000-talet.
 2. År 2015 sökte drygt 160 000 personer asyl i Sverige.
 3. Alla finska arbetare stannade kvar i Sverige för alltid.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. "Utrikes född" och "utländsk bakgrund" betyder exakt samma sak.
 2. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har funnits sedan 1954.
 3. Invandringen kommer att minska nästa år.
7. Förklara med egna ord skillnaden mellan "utrikes född" och "utländsk bakgrund".
8. Texten skriver att man "bör vara försiktig med att dra för enkla slutsatser om varför enskilda personer har kommit". Vad tror du att texten menar med det, och varför är det klokt att skriva så?
9. Texten säger att listan över vanliga födelseländer ändras varje år. Varför är det viktigt att kontrollera den senaste statistiken hos SCB?

10. Texten beskriver två stora skäl till migration: arbete och skydd. Ge ett exempel ur texten på en tid då vart och ett av skälen nämns.
11. Texten påminner om att migration går åt båda hållen, att människor flyttar både till och från Sverige. Varför är det bra att nämna det, tror du? Svara med stöd i texten.
12. Varför är det viktigt att använda rätt ord och rätt siffror när man talar om ett känsligt ämne som migration? Förklara med egna ord.

Diskussionsfrågor

- Texten beskriver att människor kommit till Sverige både för att arbeta och för att söka skydd. Känner du till liknande rörelser i ditt eget lands historia?
- Varför tror du att det är viktigt att hålla isär ord som “utrikes född” och “utländsk bakgrund” när man pratar om statistik?
- Texten säger att siffrorna om migration ändras varje år och bör kontrolleras hos SCB. Hur kan man tänka källkritiskt när man läser siffror om ett känsligt ämne i nyheterna?
- Migration går åt båda hållen: människor flyttar både till och från Sverige. Vad kan finnas för olika skäl till att man flyttar från ett land, tror du?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om migration i ditt eget liv eller i din familjs historia. Berätta varför någon flyttade, vart de flyttade och vad som var svårt eller bra med den nya platsen.